

Oilaning ijtimoiy vazifalari

Sardorbek Maxamadaminov

Sevara G'aybulloyeva

Ilmiy rahbar: S.Xaydarov

TMC Instituti

Annotatsiya: Ushbu maqolada Oilaning ijtimoiy vazifalari kelib chiqishi, ta'lim tarbiya jarayoni haqida fikrlar ilgari surulgan.

Kalit so'zlar: oila, ta'lim-tarbiya ota-ona, ijtimoiy muhit, qadriyat, mehr-oqibat

Social duties of the family

Sardorbek Makhamadaminov

Sevara Gaybulloyeva

Scientific supervisor: S. Khaidarov

TMC Institute

Abstract: In this article, ideas about the origin of the family's social tasks and the process of education are put forward.

Keywords: family, education, parents, social environment, value, kindness

Oila-qon qarindoshlik (nikoh orqali) yoki birga istiqomat qilish orqali bog'langan odamlardan iborat ijtimoiy guruhdir. Ko'p jamiyatlarda oila bolalar ijtimoiylashuvi uchun asosiy intitut vazifasini o'taydi. Yangi asir oilasi milliy uruf odatlar, milliy qadryatlar, an'analar va udumlarning jamiyat rivoji va oila barqarorligiga hizmat qiluvchi jihatlar ilg'or, insoniyat taraqqiyotiga aloqador an'analar bilan uyg'unlashtiruvchi tabiiy makondir.

Oila-umum insoniy qadryatlarga sodiqlik, mamlakatga tinchlik va havfsizlikni taminlashi uchun manaviy qo'rg'on ro'lini o'ynaydigan ijtimoiy institutdir. Oila mustaxkam va barqaror bo'lishi uchun har bir ota ona tafakkurga boy bo'lishi shart. Tafakkur atrof muhitdagi voqelikni nutq yordamida bilan be vosita umumlashgan holda aks etiruvchi psixik jarayondir. Manaviy yetuk insonga tafakkur kuchli bo'ladi va so'zlarda fikirlarda namayon bo'ladi. Bilimga tafakkurga ota onaning farzandlariha aqilli bilimli tarbiyali farzandlar bo'lib voyaga yetadi. Oila kichik gurux sanaladi. Oilaning eng muhim ijtimoiy vazifalari-inson zotini davom ettirishda iborat va undan tashqari bolalarni tarbiyalash, voyaga yetkazish, bilim berish, o'z qiziqishi bo'yicha insonlar bilan muloqot qilishni o'rgatish katta va kichik, yahshi va yomon,

oq-qorani farqlab bilishni o'rgatish ijtimoiy, iqtisodiy mafkuraviy munosabatlarni biz bolalarga singdirish ota onalarning majburiyatlarimizdir.

O'zbek mentalitetiga hos bo'lgan halqimizning o'lmas madaniy meroslari, milliy qadriyatlarni yoshlarni oilaviy hayotga tayyorlash, sha'riy nikoh va rasmiy nikoh o'z vaqtida qayt etilishini yoshlar ongiga singdirishimiz lozim. Oilada otas ona aniq maqsad qo'yib o'z ustida ishlash izlanish tanlangan vosita usullarni qo'llash natijasini ko'ra bilishi tarbiyachilik san'atiga ega bo'lishi lozim. O'sib kelayotgan yosh avlodlar kamol inson qilib tarbiyalash uchun oilada beriladigon tarbiyaning mazmuni, umumiy qonuniyatlari tamoil va metodlariga bilimga ega bo'lmoq lozim.

Har bir mutaffakir olimlar oilaning vazifalari to'g'risida o'zlarining qarashlarini bilganlar masalan Yusuf Xos Xojib Qutatg'u bilig' asarida oilaviy maishiy muammoariga kattab etibor beradi. U kishilarning uylanib oila qurishidan boshlab farzand tarbiya etish oilaning moddiy taminotini yuritishda bo'lgan eng zaruriy vazifalarini birma bir bayon etadi. Ota onalar nazoratida bo'lgan bolaning masulyat hissi rivoj topadi shu sababli ham bola tarbiyasiga ota onaning mavqeyi alohida ahamiyatga ega. Ular tanlagan to'g'ri yo'l farzandlarining kelajagi kamoloti uchun nihoyatda muhimdir. Jamiyatga farzandlari hulq atvoriga qarab ota onalariga baho berishni aytib ularni ogohlantiradi.

Mirzo Ulug'bekning qarashlariga bolaning bilim olishiga bo'lgan qiziqishi havasini oshirishda u tarbiyalanayotgan muhit muhim ro'l o'ynaydi. Bola tarbiyasiga oila muhitining to'g'ri tashkil qilish darkor. O'z farzandining sening haqingda qanday bo'lishini tilasang sen ham ota-onang haqida shunday bo'lgil, sen ota ona haqida ne ish qilsang farzandning ham sen haqingda shunday ish qulur. Chunki farzand mevaga, ota-ona mevali daraxtga o'xshaydir kabi qarashlar bilf-dirgan. Oilaning nufuzi, obro'si otaning erning o'g'ilning iqtisodiy maqolidan kelib chiqadi. Ayolniki esa farzandlar soni bilan belgilab bolaga ko'proq qayg'uradigan bilim olishi har bir voqeani to'g'ri tahrir qilishini oilaning vazifalarini bola ongiga singdirib borish hayotga real qarashi dunyo qarashini kengaytirish. Ota onaga hurmatni hamma narsadan ustun qo'yib borishini iqtisodiy taminotini ham tushunib borishi biz onalarni fazifamiz otalarga nisbatan ko'prog'dir. Bola bizning aksimiz.

Oilada tarbiyasi oilada ota-ona yosh avlodni har tamonlana rivojlanishida muhim o'rin tutadi. Oilada ruhiy hotirjamlik, samioymiy munosabat ota-ona obro'sini yuqori bo'lishi birdamlilik bolaga mehnatni o'rgatish, bolani sevish, izzatini joyiga qo'yish oilada qat'iy rejim va kun tartibini o'rnatish, bolani o'zgarishlarini kuzatib borish mustaqqillikka o'rgatish. Munosabatlar samiy bo'lsa oila tarbiyasini shunchalik muofaqyatli bo'ladi. Oiladi bola bilan tarbiyachi o'rtasida juda yaqin va samiyiy munosabat o'zining tabiligi va oddiyligi mazmundorligi, iliqligi hech qanday rasmiyachilikning yo'qligi bilan ajralib turishi lozim.

Oila odamzot o'zining dastlabki ijtimoiy yo'lini bosib o'tadigon eng muhim sohadir. Bunday oilada ota onalar bilan bolalar o'rtasida malum manoda izzat hurmat va dildan ishonch kabi chegara bo'ladi. Oilada bolalarning o'zga bir oilada hech bir holda yo'l qo'ymaslik kerak, bola yotib qoladigon joy tanish va ishonchli bo'lgan taqdirdagina rozi bo'lish mumku oilada farzand yahshi tarbiyalansa ota onaning baxti, yomon farzand esa ota onaga kulfat keltiradi. Oilada va jamoatchilik hamkorligi yosh avlodni muvaffaqiyatli tarbiyalashning asosiy shartlaridan biridir. Yoshligidan boshlab biror bir ishga o'rgatish, unga o'ziga hos yumush berib ishga odatlantirishdir bola ham ish o'rganadi ham jamiyatda oilada o'z o'rnini topishga harakat qiladi bolada mehnatga munosabat, ota-onasiga munosabati, oila azolariga nisbatan fikri dunyo qarashi o'zgaradi.

Insonning manaviy va aqli hislatlarini uning olgan tarbiyasi yashagan muhiti belgilaydi. Shu o'rinda quyidagi fikrni keltirishimiz lozim. Abdulla Avloniy aytganidek tarbiya yo hayot, yo momot, yo halokat, yo najotdir. Yaxshi tarbiya insonning eng qimmatli boyligi bo'lsa no to'g'ri tarbiya uning baxtsizlikga hatto halokatga aylanishi uqtirgan. Shuning uchun maktab tarbiyasi bilan bir qatorda oila tarbiyasiga ham katta ahamiyat bergan. Oilada to'g'ri yo'lga qo'iyilgan tarbiya maktab uchun katta madatdir. Tegishli tarbiya berilmasa bu holda maktabning ta'lim-tarbiya ishini juda qiyin lashtirib qo'yadi. Ijtimoiy pedagogika o'sib kelayotgan yosh avlodni barkamol inson qilib tarbiyalash uchun oilada beriladigon tarbiyanig mazmuni umumiy qonuniyatlar tamoil va metodlarga doir bilimga ega bo'lmoq lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Goziyev E.G. Mamatov M.M. va boshkalar "O'spirin psixologiyasi" ToshD.U. 1992.
2. Goziyev E.G Utanov B "Xamkorlik psixologiyasi" T., Tosh D.U. 1992
3. Lyaudis V.L. - Metodika prepodavaniya psixologii, iz.vo 2000.
4. Sulaymon Amirqulovich Xaydarov. (2024). O'quvchilarni tarbiyashda ijtimoiy fanlarni o'qitishni didaktik imkoniyatlari. SCIENCE AND EDUCATION SCIENTIFIC JOURNAL. 5.1.B.271-275.
5. Khaydarov S,A. (2023). Using technologies in teaching social sciences. GALAXY INTERNATIONAL INTERDISCIPLINARY RESEARCH JOURNAL (GIIRJ), (pp. 305-309). 11(9).
6. Хайдаров, С. (2023). Педагогик faoliyatda o'qituvchi o'zida kompetentlik sifatlarini shakillantirishi. Цифровизация современного образования: проблема и решение, 1(1), 64–67. <https://inlibrary.uz/index.php/digitalization-modern-education/article/view/24652>

7. Хайдаров, С. А. (2023). ТАРИХ ДАРСЛАРИДА САНЪАТ АСАРЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШНИНГ УСУЛЛАРИ. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 3(1/2), 92-96.

8. Khaydarov, S. A. (2021). The role of the use of fine arts in teaching the history of the country. *International scientific and practical conference. CUTTING EDGE-SCIENCE. In Conference Proceedings* (pp. 41-43).